

ژوبشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۴
اطّلاع
رسانی

تازه‌های نشر

▽
مهدی جعفری

۱. الأصول. - مجموعه آثار آیه الله میرزا ابوالفضل نجم‌آبادی (۱۳۱۷ - ۱۳۸۵ ق). - اعداد: مؤسسه آیه الله العظمی البروجردی نشر معالم اهل البيت (ع). - [قم]. - چاپ اول: ۱۴۲۳ ق. - ۳ ج [ج ۱: ۷۲۵ ص؛ ج ۲: ۷۳۰ ص؛ ج ۳: ۳۶۸ ص]. - عربی | وزیری (گالینگور). [دارای فهرست نویسی کتابخانه ملی ایران و شماره شابک].

این سه جلد کتاب در زمره مجموعه آثار نه جلدی مرحوم آیه الله حاج میرزا ابوالفضل نجم‌آبادی فرزند برومند شیخ محمد مجتهد و نواده شیخ هادی نجم‌آبادی (۱۲۵۰ - ۱۳۲۰ ش) است. مؤلف از شاگردان علمین آیتین، میرزا حسین نائینی (متوفای ۱۳۵۵ ق) و آغا ضیاء عراقی (متوفای ۱۳۶۱ ق) است. جلد اول این مجموعه شامل چهار رساله است:

رساله اول در معانی حرفیه که در زمره مباحث الفاظ در علم اصول است. البته این رساله آغاز و انتهای ناقص است که در انتسابش به مؤلف محترم شک و تردید وجود دارد؛ چرا که تشابهی بین اسلوب این رساله و رساله‌های دیگر بر جای مانده از مؤلف نیست.

رساله دوم در مباحث الفاظ مشتمل بر مقداری از بحث اوامر، بحث نواهی، مطلق و مقید، عام و خاص و مفاهیم است که تقریر درس مرحوم نائینی است.

رساله سوم در نواهی است که مشتمل بر قسمتی از مباحث نواهی است که تقریرات درس دیگر استادش، مرحوم آغا ضیاء عراقی است. رساله چهارم در مفاهیم و مطلق و مقید است که تقریر درس مرحوم آغا ضیاء عراقی است.

جلد دوم شامل رساله پنجم از آثار اصولی مؤلف که متضمن تقریرات درس مرحوم آغا ضیاء عراقی در باب مباحث قطع، ظن و برائت است. جلد سوم شامل رساله ششم از آثار اصولی مؤلف است که به تقریرات بحث مباحث استصحاب و قاعده جمع مرحوم آغا ضیاء عراقی اختصاص دارد. این مجموعه با همکاری حجج اسلام آقایان: سید محمد حسینی، شیخ محمد رسولی، شیخ علی آیه‌اللہی، شیخ علی طاهرپور، و فضلائی چون آقایان: عبدالحسین تبریزیان، کریم راضی واسطی و تحت اشراف حجة الاسلام و المسلمین شیخ عبدالله محمدی به انجام رسیده است.

۲. تحقیق الأصول (علی ضوء ابیحات شیخنا الفقیه المحقق و الأصولی المدقق، آیه الله العظمی الوحید الخراسانی مدله). - تألیف: سید علی حسینی میلانی. - جلد اول. - [قم]: ناشر مؤلف. - چاپ اول: ۱۴۲۳ ق = ۱۳۸۱ ش. - ۴۱۶ ص. - شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه. - عربی | وزیری (گالینگور).

مؤلف در آغاز کتاب، ذیل "کلمة المؤلف" چنین می‌نگارد: «من در علم اصول یک دوره کامل در درس شیخ ما، استاد، آیت الله العظمی وحید خراسانی مدله شرکت نمودم و به سبب درخواست فراوان فضلا تقریرات درس را بعد از خواندن آن بر معظم له و افزودن برخی مطالب که در هنگام تدریس مجالی برای طرح آن در مجلس درس نبود، آماده چاپ نمودم. اما این امر به سبب کمبود فرصت و گرفتاری‌های معظم له به سبب تصدی امر مرجعیت و هم چنین تبدیل و تغییر برخی از آراء ایشان در دوره اخیر که به سبب کثرت اشتغال موفق به حضور نشدم، متوقف گردید.

با مراجعه برخی از فضلا بر تدریس و اجازه معظم له محور بحث را تقریر

افادات ایشان در دوره سابق با تحریر آنچه که ایشان در این دوره فرمودند به گونه تحریر از نوارهای ضبط شده از دوره جدید قرار دادم و بر آن فوایدی، همچون فوایدی برگرفته از سیدنا الاستاد، آیه الله العظمی سید محمد روحانی رحمته بر اساس کتاب منتقى الأصول افزودم.»

محتویات این جلد به شرح زیر است:

۱. تمهیدات: موضوع علم، تمایز علوم، موضوع علم اصول، تعریف علم اصول، فرق و تفاوت بین قواعد فقهی و قواعد اصولی، فائده علم اصول.
حقیقت وضع مشتمل بر نظریات صاحب کفایه، محقق نائینی، آغا ضیاء عراقی، مرحوم فشارکی، نقد نظریه تعهد، نظریه فلاسفه، نظر محقق اصفهانی و مختار شیخنا الاستاد.

۲. اقسام وضع و معنای حرفی،

۳. انشاء و اخبار،

۴. اسماء اشاره، ضمائر و موصولات،

۵. حقیقت و مجاز،

۶. تعارض احوال،

۷. حقیقت شرعی،

۸. صحیح و اعم،

۹. اشتراک،

۱۰. استعمال لفظ در اکثر از معنا،

۱۱. مشتق.

۳. اجتهاد در عصر ائمه معصومین علیهم السلام. - نوشته: محمد رضا جواهری. - [قم]: مؤسسه بوستان کتاب (انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی). - چاپ اول: ۱۳۸۱ ش. - [۳۶۲ + ۵] ص. - شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه. - بها: ۲۰۰۰ ریال. - فارسی | وزیر (شومین). - [فهرست نویسی کتابخانه ملی و شماره شابک و کتاب نامه دارد].
اجتهاد و استنباط احکام شرعی، قله بلندی است که جز سختکوشان زیرک و

فرزانه بدان دست نیابند. اجتهاد، از ویژگی‌های مذهب شیعه است و فقیه با آن می‌تواند به مسائل نو و مستحدث پاسخ گوید و پویایی و بالندگی فقه شیعی، مرهون همین خصیصه است.

مؤلف محترم، با تلاشی در خور ستایش، معانی لغوی و اصطلاحی اجتهاد را بدست داده است و... آن‌گاه ضرورت اجتهاد بر اساس قرآن و سنت و شواهد وجود اجتهاد در عصر رسالت و امامان معصوم علیهم‌السلام و اسناد پیشگامی یاران آنان در تدوین علم اصول، بیان شده است. (از معرفی کتاب در پشت جلد)

۴. دروس فی علم الأصول (الحلقة الثالثة). - تألیف: سماحة آية الله العظمی الامام الشهيد السيد محمد باقر الصدر رحمته‌الله. - تحقیق و تعلیق: السيد علی اکبر الحائری. - [قم]: مجمع الفکر الاسلامی. - جلد اول: ۴۴۸ ص. - چاپ اول: ۱۴۲۳ ق. - شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه. - عربی | وزیری (گالینگور). - بها: ۱۲۰۰۰ ریال. - [فهرست نویسی کتابخانه ملی و شماره شابک و فهرست مصادر دارد].

دوره سوم از کتاب دروس فی علم الأصول کتابی است که به عنوان تدریس در مرحله سوم از مراحل تدریس علم اصول به قلم شهید سعید، آية الله سيد محمد باقر صدر تألیف گردیده است.

همچنانکه می‌دانیم در حوزه‌های علمیّه علم اصول فقه در دوره سطح، در سه دوره: مقدماتی، متوسطه و عالی تدریس می‌شود. در گذشته ماده‌ی درسی برای دوره مقدماتی مقدمه‌ی معالم الدین مرحوم شیخ حسن فرزند شهید ثانی (۹۵۹-۱۰۱۱ ق) در نظر گرفته شده بود که بعدها در برخی از حوزه‌ها کتاب اصول الاستنباط مرحوم علامه سید علی نقی حیدری تدریس می‌شد.

هم چنین برای دوره متوسطه این علم سابق الایام کتاب قوانین اصول مرحوم محقق فقیه میرزا ابوالقاسم قمی (مشهور به میرزای قمی) (متوفای ۱۲۳۱ ق) و بعدها کتاب اصول فقه مرحوم آية الله آقای حاج شیخ محمد رضا مظفر (متوفای ۱۳۸۴ ق) در نظر گرفته شده بود. از برای دوره و سطح عالی هم کتاب عديم النظر كفاية الأصول مرحوم آخوند ملا محمد کاظم خراسانی (متوفای ۱۳۲۹ ق) که در

و جازت و اختصار و هم چنین در تحقیق مطالب اصولی و عرضه دیدگاه‌های نو نمونه کاملی از یک شاهکار علمی است به عنوان متن درسی انتخاب شده بود. بعدها، شهید سعید صدر با توجه به تحولاتی در علم اصول و همچنین برای متدريزه کردن این علم و روشمند نمودن آن به تألیفاتی تحت عنوان دروس في علم اصول دست یازیدند که این مجموعه حلقه سوم و معادل کتاب کفایة الأصول است.

تعلیقه نویس محترم به سبب دقت و ریزبینی فکری که در این حلقه بکار رفته است و هم چنین اشمال آن بر تعداد زیادی از رموز و اسرار، این متن را نیازمند حل و توضیح دیده‌اند. علاوه بر این، در دیدگاه تعلیقه نویس محترم این کتاب برای تدریس آنهم از برای اساتید و نه محصلین تألیف شده است. و لذا استفاده محصلین از این کتاب نیازمند به توضیحات و تعلیقاتی است که تعلیقه نویس محترم متکفل آن شده است.

محقق و تعلیقه نویس کتاب در تحقیق کتاب، از جهت تصحیح خطاهای راه یافته در متن و تنظیم عناوین و رعایت امور فنی دیگر، چاپی را که "المؤتمر العالمی للامام الشهید الصدر علیه السلام" اقدام بدان نموده ملاک قرار داده است و در این باب هیچگونه ذوق شخصی خود را اعمال نکرده است؛ کاری که برخی از محققین این کتاب (به نظر محقق این کتاب) در چاپ‌های اخیر این کتاب اعمال کرده‌اند و سبب تغییر برخی عبارات شده است.

علاوه بر این، محقق کتاب توانائی خود را در استخراج مصادر این کتاب بکار برده است. کاری که به اذعان خود محقق از سخت‌ترین کارها بوده است؛ چرا که:

(الف) منقولات این کتاب نقل به معناست و نه بیان عین الفاظ.

(ب) عدم انتساب آنها به قائلین آنها.

(ج) عدم تطابق دقیق میان مطلب علمی منقول در متن کتاب و آنچه که در منابع و مصادر موجود آمده است. و...

البته این تعلیقات، بنا به تأکید خود محقق، نظر او در هر باب نمی‌باشد، بلکه صرفاً مطالبی است که به جهت توضیح و تفسیر و روشن شدن مطلب عرضه شده ارائه گردیده است.

فهرست اجمالی مطالب کتاب از این قرار است:

* تمهید: تعریف علم اصول، موضوع علم اصول، حکم شرعی و تقسیماتش: احکام تکلیفی و وضعی، شمول حکم بر عالم و جاهل، حکم ظاهری و واقعی، امارات و اصول، تنافی بین احکام ظاهری، وظیفه احکام ظاهری، تصویب بالنسبه به برخی از احکام ظاهری، قضیه حقیقی و خارجی برای احکام....

* حجیت قطع: [حجیت بر مبنای حق طاعت]، [حجیت بر مبنای مشهور]، علم اجمالی، حجیت قطع غیر مصیب و حکم تجزی.

* ادله محرزه: مبادی عامه، دلیل شرعی: تحدید دلالت‌ها دلیل شرعی: (۱) دلیل شرعی لفظی: دلالت‌های خاص و مشترک، معانی حرفی، امر و ادوات طلب، اطلاق و اسم جنس، ادوات عموم، مفاهیم، مفهوم شرط، مفهوم وصف، مفهوم غایت، مفهوم استثناء، مفهوم حصر؛ (۲) دلیل شرعی غیر لفظی: دلالت‌های فعل، دلالت‌های تقریر.

تعلیقه نگار و محقق محترم آنگاه برای روشن شدن برخی از جوانب ابتکارات و نظریات استاد خود سه ملحق در آخر کتاب افزوده است که عبارتند از:
ملحق اول: برخی از صورت‌های ابداع در نظر مرحوم صدر در تفسیر احکام ظاهری

ملحق دوم: حمل اولی و حمل شایع
ملحق سوم: پیرامون نظریه حق الطاعة.

۵. شرح الأصول من الحلقة الثانية. - تألیف: محمد صنفور علی بحرانی. - [قم]: نشر نقش. - ۲ جلد [ج ۱: ۴۶۳ ص؛ ج ۲: ۴۸۰ ص]. - چاپ اول: ۱۴۲۴ ق. - شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه. - عربی (گالینگور).

این کتاب شرحی است بر حلقه دوم دروس فی علم الأصول مرحوم شهید سعید، آیه الله آقای سید محمد باقر صدر که به عنوان کتاب و ماده درسی در حوزه‌های علمیّه - بالخصوص حوزه‌های عرب زبان - جایگزین قوانین الأصول مرحوم میرزای قمی (متوفای ۱۲۳۱ ق) و یا اصول فقه مرحوم آیه الله آقای شیخ محمد رضا

مظفر (متوفای ۱۳۸۴ ق) در نظر گرفته شده است.

مؤلف در این کتاب به شرح مزجی این کتاب دست یازیده است تا معضلات آن را برای محصلین حلاجی کرده آگاهی‌های گسترده‌تری در زمینه مرجع اقوال مطروحه و تشریح هر یک از آنان به خواننده متعلم بدهد.

۶. الدرر البهیة (منظومة في اصول الفقه). - تالیف: العلامة المرحوم آية الله العظمی آخوند ملا محمدجواد الصافی الکلایگانی (۱۲۸۷ - ۱۳۷۸ ق). - [قم]: گنج عرفان للطباعة و النشر. - ۲۸۰ ص. - چاپ اول: ۱۴۲۴ ق. - شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه. - قیمت: ۲۰۰،۰۰۰ ریال. - عربی | وزیري (گالینگور). - [شماره شابک و معرفی کتابخانه ملی دارد].

برای آموزش هر چه بهتر و روان‌تر علوم و فنون در گذشته رسم بر این بود که دانش مزبور را در قالب نظم و شعر عرضه می‌داشتند تا بهتر به ذهن مبتدی بنشیند و در مواقع تطبیق سهل الوصول‌تر باشد. شاید مشهورترین این کوششها الالفیة ابو عبدالله، جمال الدین، محمدبن عبدالله ابن مالک طایبی اندلسی جیانی شافعی (متولد ۶۰۰ / ۶۰۱ ق)^۱ باشد که ابن مالک قواعد علم نحو عربی را در یک هزار بیت تنظیم و عرضه داشته است.^۲

جز این، از کتاب الالفیة فی مصطلح الحدیث اثر جلال الدین، عبدالرحمن بن ابی بکر سیوطی (۸۴۹ - ۹۱۱ ق) در علم حدیث و الدرّة النجفیة آیه الله العظمی سید مهدی بحر العلوم (۱۱۵۵ - ۱۲۱۲ ق) در علم فقه و تحفة الحکیم آیه الله العظمی آقای شیخ محمدحسین غروی اصفهانی (مشهور به کمپانی) (۱۲۷۸ - ۱۳۶۱ ق) در حکمت و علوم عقلی در این باب می‌توان یاد نمود.

اثر حاضر هم منظومه‌ای است در اصول فقه که مرحوم مؤلف تمامی مسائل

۱. ذهبی: بغیة الوعاة، ج: ۱، ص: ۱۳۰.

۲. بر این کتاب شروح متعددی نوشته شده است که مشهورترین آنها شرح جلال الدین، عبدالرحمن بن ابوبکر سیوطی (۸۴۹ - ۹۱۱ ق) با نام البهجة المرضیة است که امروزه در زمره کتب درسی حوزه‌های علمیه برای تعلیم نحو عربی کاربرد دارد.

اصول فقه شیعه را بر نهج کتاب الفصول و کتاب قوانین الاصول در بیش از سه هزار بیت به رشته نظم در آورده است و در حاشیه کتاب انظار خود را که کاشف از مرادش در خلال ابیات می باشد اشاره کرده است.

این کتاب تحت اشراف فرزند آن مرحوم، آیت الله حاج شیخ علی صافی گلپایگانی و با تصحیح و تنقیح حجج اسلام آقایان سید محمد صمدی و شیخ محمدرضا کمیلی موحد (صهرین آیت الله آقای شیخ علی صافی) به طبع رسیده است.

۷. الاسلام و متطلبات العصر (أو دور الزمان و المكان في الاستنباط). - تألیف: جعفر سبحانی. - [قم]: مؤسسة الامام الصادق علیه السلام. - ۱۲۸ ص. - چاپ اول: ۱۳۸۲ ش. - شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه. - قیمت: ۳۰۰۰ ریال. - عربی | جیبی (شومین).

۸. البداية في توضیح الكفاية. - شارح: علی عارفی پشی | ویراستار: محمد دانشور. - [تهران]: همای دانش. - جلد چهارم: ۳۴۴ ص. - چاپ اول: ۱۳۸۲ ش. - شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه. - قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال. - عربی | وزیری (شومین). - [شماره شابک و معرفی کتابخانه ملی دارد].

۹. التحسين و التقيح العقليان و مكائنها في العقيدة و الشريعة. - تألیف: جعفر سبحانی. - [قم]: مؤسسة الامام الصادق علیه السلام. - ۶۴ ص. - چاپ اول: ۱۳۸۲ ش. - شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه. - قیمت: ۲۰۰۰ ریال. - عربی | جیبی (شومین). - [فهرست نویسی کتابخانه ملی و شماره شابک دارد].